

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul cu privire la modificarea punctului 1 din Hotărârea de Guvern nr. 1059/2023 cu privire la impunerea obligației de serviciu public în vederea asigurării securității aprovizionării cu energie electrică

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la modificarea punctului 1 din Hotărârea de Guvern nr. 1059/2023 cu privire la impunerea obligației de serviciu public în vederea asigurării securității aprovizionării cu energie electrică, a fost elaborat de către Ministerul Energiei.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

Proiectul hotărârii este elaborat în temeiul art. 4 alin. (1) lit. e) și art. 11 alin. (1) din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 193-203, art. 413).

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Proiectul hotărârii de Guvern a fost elaborat în contextul în care Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică are ca scop/obiectiv asigurarea funcționării sigure, fiabile și eficiente a sistemului electroenergetic menită să garanteze furnizarea neîntreruptă a energiei electrice și satisfacerea cererilor de energie electrică ale consumatorilor finali, precum și stabilirea unor măsuri menite să garanteze securitatea aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor finali, precum și crearea unei previzibilități și stabilități pentru funcționarea economiei naționale.

Sistarea furnizării gazelor naturale către regiunea transnistreană a Republicii Moldova de către SAP „Gazprom” în baza contractului existent privind furnizarea gazelor naturale încheiat între SA „Moldovagaz” și SAP „Gazprom” a generat riscuri majore pentru asigurarea stabilității sectorului electroenergetic pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Dependența ridicată de Centrala Termoelectrică Moldovenească (MGRES) implică vulnerabilități majore în contextul sistării livrărilor de gaze naturale către unitatea de generare începând cu 1 ianuarie 2025. Astfel, în lipsa cantităților achiziționate de la MGRES, aprovizionarea cu energie electrică a Republicii Moldova depinde direct de importurile din zonă de ofertare ENTSO-E și în special din România.

Având în vedere obligația de serviciu impusă prin Hotărârea Guvernului nr. 1059/2023 și prelungite până la 31 martie 2025 prin Hotărârea Guvernului nr. 791/2024, SA „Energocom” asigură achizițiile de energie electrică pentru acoperirea necesităților furnizorilor serviciului universal și de ultimă opțiune și operatorilor de sistem.

Astfel, în luna ianuarie 2025, SA Energocom a achiziționat în total, de pe piața locală și din import, circa 434 mii MWh. Cea mai mare parte din energie electrică cumpărată, 62,1%, a fost electricitatea importată în baza contractelor bilaterale, precum și prin efectuarea tranzacțiilor pe bursele de energie.

Ponderea producției interne în totalul achizițiilor din luna ianuarie a fost de 37,9%, dintre care unitățile termoelectrice din Chișinău și Bălți au generat 126 mii MWh (echivalentul a 29,1%), iar parcurile fotovoltaice și centralele electrice eoliene au livrat în sistemul electroenergetic aproape 38 mii MWh (sau 8,8%).

Identificarea surselor de aprovizionare cu energie electrică depinde în mod direct de disponibilitatea capacității comerciale de interconexiune, din zona de ofertare a ENTSO- E către blocul comun Ucraina - Republica Moldova care la moment constituie 2 100 MW și care este valabilă doar pe perioada sezonului de încălzire, dintre care Republicii Moldova revine - 315 MW, iar Ucrainei – 1 785 MW.

Este de remarcat faptul că pentru a asigura securitatea aprovizionării cu energie electrică a Republicii Moldova, este necesar un NTC de o valoare minimă de 600 MW pentru import, destinat malului drept.

În acest context din contul capacității de transport nealocate de către Ucraina pe alte hotare cu ENTSO-E, pentru Republica Moldova, a fost agreată posibilitatea alocării suplimentare de capacitate comercială pentru importul cantităților adiționale de energie electrică, capacitate care variază în funcție de zi și ora zilei, SA „Energocom” deținând experiența necesară privind rezervarea de capacitate.

De menționat că soluția privind alocarea suplimentară din contul celei neutilizate de Ucraina nu reprezintă o factor de stabilitate, având în vedere că în cazul unui consum majorat de energie electrică și/sau a unui atac militar semnificativ asupra sectorului electroenergetic al Ucrainei, ar putea să nu fie disponibile capacități de interconexiune suplimentare.

Mai mult, odată cu încheierea sezonului de încălzire, producția locală de energie electrică de către unitățile de cogenerare se va diminua semnificativ, fiind astfel necesar asigurarea unor importuri semnificative de energie electrică și identificarea producătorilor/furnizorilor de alternativă.

Totodată, prin intermediul obligației de serviciu public, SA „Energocom” va putea încheia contracte de cumpărare a energiei electrice de la producătorii locali de energie electrică din surse regenerabile.

În contextul celor menționate, necesitatea prelungirii termenului de aplicabilitate a impunerii obligației de serviciu public cu 9 (nouă) luni până la 31 decembrie 2025 este justificată de complexitatea circumstanțelor din regiune și de incertitudinile legate de scenariile viitoare privind asigurarea securității aprovizionării cu energie electrică, or în cazul în care începând cu 1 aprilie 2025 furnizorii serviciului universal, de ultimă opțiune și operatorii de sistem ar urma să organizeze licitații, ar putea apărea situația din luna

noiembrie 2024, când din lipsa suficientelor oferte, nu a fost posibilă încheierea unor contracte privind achiziția de energie electrică.

Totodată, în cazul în care Guvernul României va decide extinderea aplicabilității Ordonanței de Urgență nr. 27/2022 și după luna martie 2025, SA „Energocom” va fi desemnat de către Guvernul Republicii Moldova să încheie contracte cu producătorii de energie electrică, la prețul de referință, plafonat la 400 RON/MWh (aproximativ 80 Euro/MWh).

Suplimentar, de menționat că, capacitatea transfrontalieră pe direcția de import din Ucraina, la moment, rămâne a fi limitată, în aceste condiții, incertitudinea existenței capacității transfrontaliere disponibile determină imposibilitatea efectuării importurilor predictibile din Ucraina de către furnizorii de energie electrică.

Astfel, instituirea obligației de serviciu public în vederea asigurării securității aprovizionării cu energie electrică pe o durată mai mare, ar crea premise pentru stabilirea de către SA „Energocom” a unor parteneriate durabile cu producătorii/furnizorii de energie electrică.

De asemenea, extinderea termenului până la 31 decembrie 2025 ar preveni impactul negativ urmare a creșterii prețurilor de achiziție a energiei electrice în pragul sezonului de încălzire or, procurarea de energie electrică pentru o perioadă de timp mai lungă și în volume mai mari, permite negocierea unor prețuri mai mici de achiziție a energiei electrice.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul hotărârii prevede modificarea Hotărârii de Guvern nr. 1059/2023 cu privire la impunerea obligației de serviciu public în vederea asigurării securității aprovizionării cu energie electrică, și anume:

Modificarea textului din pct. 1 în sensul prelungirii termenului de impunere a obligației de serviciu public cu 12 luni, astfel încât textul „1 ianuarie 2024 – 31 martie 2025” să fie substituit cu textul „1 ianuarie 2024 – 31 decembrie 2025”.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În procesul elaborării proiectului de act normativ a fost analizată opțiunea de a nu face nimic, ceea ce presupune revenirea începând cu 01 aprilie 2025 la procedura de achiziție a energiei electrice descrise în Anexă la Regulile pieței energiei electrice aprobate prin Hotărârea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr. 283/2020. În acest sens, de menționat că în cazul aplicării procedurii de achiziție descrise în Anexă la Regulile pieței energiei electrice există un risc pertinent major de a avea o situație că la licitațiile organizate de furnizori să nu fie prezentate suficiente oferte, ori la aceste licitații să fie oferite oferte de prețuri neaccesibile consumatorilor și care nu reflectă costurile reale.

În acest sens, sectorul electroenergetic va fi pus în situație în care nu poate/nu are surse alternative pentru acoperii cererea de energie electrică, furnizorii nefiind capabili să achiziționeze energie din alte surse precum România, neavând licențe și alte acte/condiții/acte permissive respective necesare pentru achizițiile de energie electrică de pe piața din România sau alte state membre ale Uniunii Europene din regiune. Din aceste motive, dar și din cauza riscurilor mari pentru sectorul electroenergetic această opțiune nu au fost luată în considerare ca fiind una aplicabilă în condiții complicate subliniate mai sus care ar putea conduce la o eventuală criză energetică dificil de gestionat.
4. Analiza impactului de reglementare
4.1. Impactul asupra sectorului public
Aprobarea proiectului va avea un impact pozitiv asupra sectorului public facilitând la asigurarea funcționării sigure, fiabile și eficiente a sistemului electroenergetic menită să garanteze furnizarea neîntreruptă a energiei electrice și satisfacerea cererilor de energie electrică ale consumatorilor finali.
4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative
Achizițiile de energie electrică efectuate de SA „Energocom” în baza obligației de serviciu public, vor fi efectuate din contul resurselor financiare acumulate de SA „Energocom” urmare vânzării energiei electrice către furnizorii serviciului universal și de ultimă opțiune și operatorii de sistem. Suplimentar, pentru disponibilitatea surselor financiare, în comun cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a fost inițiat procesul de modificare a Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Securitatea furnizării gazelor naturale”, semnat la Chișinău, la 23 iunie 2022, astfel încât mijloacele financiare prevăzute de Tranșa I să fie utilizate și pentru achiziția de energie electrică. În acest context în Legea bugetului de stat pentru anul 2025 nr. 310/2024 au fost prevăzute mijloacele financiare necesare în valoare de 850,94 milioane lei.
4.3. Impactul asupra sectorului privat
Aprobarea proiectului va avea un impact pozitiv asupra sectorului privat facilitând la asigurarea funcționării sigure, fiabile și eficiente a sistemului electroenergetic menită să garanteze furnizarea neîntreruptă a energiei electrice și satisfacerea cererilor de energie electrică ale consumatorilor finali.
4.4. Impactul social
4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Nu este aplicabil.
4.5. Impactul asupra mediului
Nu este aplicabil.

4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu este aplicabil.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
Nu este aplicabil, proiectul de hotărâre nu prevede transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională.
5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE
Nu este aplicabil, proiectul de hotărâre nu prevede transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
Pentru asigurarea transparenței în procesul decizional, Ministerul Energiei, în conformitate cu prevederile art. 23 alin. (1) din Legea cu privire la actele normative nr. 100/2017, a plasat anunțul (https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/13933) despre inițierea procesului de elaborare a proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la modificarea punctului 1 din Hotărârea de Guvern nr. 1059/2023 cu privire la impunerea obligației de serviciu public în vederea asigurării securității aprovizionării cu energie electrică. Totodată, a fost plasat anunțul pentru consultarea publică a proiectului https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/14055 .
7. Concluziile expertizelor
Proiectul de hotărâre urmează a fi remis Centrului Național Anticorupție pentru efectuarea expertizei anticorupție, conform prevederilor art. 36 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Proiectul de hotărâre urmează a fi remis Ministerului Justiției pentru efectuarea expertizei juridice, conform prevederilor art. 37 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
Urmare a aprobării proiectul de hotărâre urmează a fi modificată Hotărârea de Guvern nr. 1059/2023 cu privire la impunerea obligației de serviciu public în vederea asigurării securității aprovizionării cu energie electrică.
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ
Proiectul de hotărâre presupune modificarea Hotărârii de Guvern nr. 1059/2023 cu privire la impunerea obligației de serviciu public în vederea asigurării securității aprovizionării cu energie electrică.